

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

H O T Ă R Ă R E nr. _____

din _____

Chişinău

cu privire la aprobarea Programului de îmbunătăţiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025

În conformitate cu prevederile art. 8 din Codul funciar nr. 828-XII din 25 decembrie 1991 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 107, art. 817), în vederea realizării obiectivelor strategice de dezvoltare a sectorului agroindustrial stipulate în Strategia naţională de dezvoltare agricolă şi rurală pentru anii 2014-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 409/2014 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 152, art. 451), cu modificările şi completările ulterioare:

Guvernul HOTĂRĂŞTE:

1. Se aprobă:

1) Programul de îmbunătăţiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025, conform anexei nr.1;

2) Planul de acţiuni privind implementarea Programului de îmbunătăţiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2023, conform anexei nr. 2.

2. Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale şi Mediului în comun cu autorităţile administraţiei publice locale vor întreprinde măsurile necesare pentru punerea în aplicare a prevederilor Planului menţionat la pct. 1.

3. Coordonarea şi monitorizarea realizării Planului de acţiuni nominalizat se pun în sarcina Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale şi Mediului.

4. Instituţiile de implementare prezenta semestrial Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale şi Mediului raportul privind gradul de atingere a indicatorilor stabiliţi în Planul de acţiuni numit.

5. Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale şi Mediului va prezenta Guvernului anual, pînă la 1 februarie, raportul privind realizarea Planului de acţiuni aprobat.

6. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale şi Mediului.

7. Prezenta hotărâre intră în vigoare la data publicării.

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:

Ministrul finanţelor

**Ministrul agriculturii, dezvoltării
regionale şi mediului**

Ion CHICU

Serghei Puşcuţa

Ion Perju

**PROGRAMUL
DE ÎMBUNĂTĂȚIRI FUNCiare ÎN SCOPUL ASIGURĂRII
MANAGMENTULUI DURABIL AL RESURSELOR DE SOL PENTRU
ANII 2021-2026**

I. Introducere

1. Circumstanțele care au impus elaborarea Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managmentului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2026

În ultimele decenii a fost înregistrată intensificarea multiplelor forme de degradare a solului, îndeosebi, a celei prin eroziune. Conform datelor instituțiilor științifice din domeniu, solurile afectate de eroziunea de suprafață ocupă circa 981560 ha inclusiv: cu grad slab de eroziune 558170 ha, moderat – 288070 ha și puternic 135320 ha.

Astfel, solurile neerodate și productivitatea solurilor slab erodate scade cu 20 %, celor moderat erodate se diminuează cu 50 %, iar a celor puternic erodate scade cu peste 70 %.

Pierderile anuale de sol fertil prin eroziune constituie aproximativ 26 000 000 tone. În această cantitate de sol se conțin 700 000 tone de humus, 50 000 tone de azot și 34 000 tone de fosfor. Costul solului spălat constituie circa 1,85 miliarde lei, iar cel al producției agricole circa 0,873 miliarde lei.

Astfel, prejudiciul direct și indirect produs de eroziune este de 2,723 miliarde lei. În republică cca 80 % din solurile arabile sunt amplasate pe versanți, prin urmare, lucrările de prevenire și combatere a eroziunii de suprafață este prioritară pentru dezvoltarea durabilă a agriculturii.

Obiectivul general nr. 2. Asigurarea gestionării durabile a resurselor naturale în agricultură, Obiectivul specific 2.1. Sprijinirea practicilor de gestionare a terenurilor agricole și a apei, este stabilit în Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 409/2014 și Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2018-2020, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 745/2015.

Degradarea solului este un proces pedologic generat de acțiunea factorilor naturali și antropici cu impact negativ asupra funcțiilor solului, care conduce la micșorarea fertilității acestuia.

Astfel, în condiții de relief accidentat a Republicii Moldova cele mai degradate soluri sunt: soluri cu eroziune în adâncime (ravene), soluri afectate de alunecări active, prăbușiri și surpări și soluri solonțizate și salinizate.

De asemenea, este necesar restabilirea sistemelor de irigații/desecare și efectuarea cercetărilor pedologice în vederea aprecierii stării de calitate a solurilor irigate și instituirea monitoringului pedoirigațional. De menționat, că din cele 291 000 ha, irigate în 1990, în prezent se poate asigura cu irigare circa 40 000 ha.

Astfel, extinderea terenurilor arabile, reducerea suprafețelor împădurite și a pășunilor, intensificarea eroziunii pe pante și deșertificarea au avut un impact negativ asupra regimului hidrologic al teritoriului.

În scopul soluționării problemelor ce țin de degradarea accelerată a resurselor de sol a impus necesitatea elaborării în comun cu instituțiile științifice din domeniul solului a Programului de conservare și sporire a fertilității solului pentru anii 2011-2020.

Scopul acestuia constă în realizarea măsurilor de stopare a degradării și de sporire a fertilității solurilor prin modernizarea și extinderea sistemului de îmbunătățiri funciare, implementarea tehnologiilor moderne și a practicilor agricole prietenoase mediului.

Însă, în rezultatul evaluării acestuia pe perioada 2014-2017 a Planurilor de acțiuni triennale privind implementarea Programului de conservare și sporire a fertilității solurilor pe anii 2011-2020, ce ține de calitatea și capacitatea de producție a solului, misiunea căreia a constat în aprecierea nivelului de realizare a lucrărilor și progresele înregistrate pentru atingerea indicatorilor de performanță stabiliți în Planul de acțiuni, s-a constatat că la majoritatea lucrărilor efectuate se efectuau doar lucrări de construcție/curățare a iazurilor, curățare a albiilor râurilor mici, ceea ce nu duce direct la stoparea degradării și sporirea fertilității solurilor.

Prezentul Program este elaborat în baza constatărilor și recomandărilor evaluării, precum și pe baza rezultatelor altor analize, cu scopul de a asigura atingerea obiectivelor stabilite către anul 2025, și pentru a realiza măsuri de prevenire, stopare a degradării solurilor și sporirea fertilității acestora.

2. Perioada propusă pentru implementare, părțile implicate în elaborarea Programului

Prezentul Program va fi implementat integral în anii 2021-2025 și divizat pe etape cu o perioadă de realizare de trei ani. Prima etapă cuprinde anii 2021-2023 și în această etapă se prevăd următoarele lucrări de îmbunătățiri funciare, protecție, conservare și sporire a fertilității solurilor se efectuează pentru:

- 1) a proteja solul împotriva acțiunii mecanice a apei și a vântului (categorie care cuprinde complexul de lucrări de prevenire și combatere (control) a eroziunii solului);

- 2) a reface (a completa) deficitul de umiditate, conținutul de substanțe organice în sol (categorie care cuprinde irigarea terenurilor);

3) a preveni sau a elimina excesul de apă din sol, de la suprafața acestuia (categorie în care se încadrează desecarea și drenajul);

4) a restabili solurile (categorie în care se încadrează lucrările de construcție și exploatare a obiectelor hidrotehnice, lucrările de decopertare selectivă și de copertare a terenurilor deteriorate sau degradate, lucrările de ameliorare a solurilor alcalice și saline).

Planul de acțiuni privind implementarea Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025 (prima etapă - 2021-2023) și volumul mijloacelor financiare sînt expuse în anexa nr. 1 la prezenta hotărîre.

Pentru îndeplinirea integrală a Programului pînă în 2025 va fi elaborat planul de acțiuni pentru anii 2024-2025.

Programul este elaborat cu implicarea instituțiilor științifice și de învățămînt și specialiști din domeniu îmbunătățirilor funciare și silvicultură.

II. Analiza situației

3. Descrierea problemelor din domeniu, cauzelor acestora și posibilelor consecințe în cazul neintervenției în soluționarea problemelor ce țin de prevenirea și stoparea eroziunii solului și a impactului acestora

Teritoriul Republicii Moldova se încadrează în zona cu umiditate insuficientă. În cea mai mare parte clima este semiaridă, indicele de ariditate fiind cuprins între 0,4 - 0,5. Se semnalează că în ultima perioadă a crescut frecvența secetelor puternice și foarte puternice, consecința căror este reducerea substanțială sau compromiterea producției agricole.

Zona de Nord este deluroasă cu păduri, stepe și pajiști, aici se găsește cel mai fertil sol cu capacitate mai mare de reținere a apei. Zona de Centru este deluroasă și are văi adînci, solul este mai puțin fertil. Zona de Sud are teren de stepă și luncă și dispune atît de soluri foarte fertile cît și mai puțin fertile.

Optimizarea regimului de umiditate a solurilor prin aplicarea irigației reprezintă o necesitate în obținerea recoltelor mari și stabile a plantelor de cultură.

Solul prin compoziția și fertilitatea sa naturală, se caracterizează printr-o diversitate remarcabilă și au un grad diferit de degradare (70 % din total).

Conform informației instituțiilor științifice circa 689 000 ha (27 % din terenurile agricole) sînt de calitate superioară. Cu toate acestea, calitatea solurilor a scăzut cu 5 puncte în 30 de ani, în urma exploatării intensive.

Astfel, conform informației din Cadastrul funciar nota medie de bonitate constituie 64 puncte. Astfel, în tabelul nr. 1 sunt redată suprafețele terenurilor erodate.

Tabela nr. 1

TOTAL terenuri (UTA) pe RM	Din care supuse cercetărilor pedologice	Nota medie ponderată de bonitate, (puncte)	Terenuri erodate, inclusiv			
			total	Slab	Moderat	Puternic

3364050	2201836	64	1015693	572353	300341	143204
---------	---------	----	---------	--------	--------	--------

Sursa: Cadastrul funciar la situația din 01.01.2019

4. Cauzele principale a degradării solului fiind:

- 1) nerespectarea rotației asolamentelor;
- 2) reducerea culturilor furajere cu leguminoase;
- 3) reducerea utilizării îngrășămintelor organice și minerale;
- 4) lucrarea solului și practicile de recoltare necorespunzătoare;
- 5) modificarea condițiilor hidrologice;
- 6) defrișarea pădurilor și fișiilor de protecție a cîmpurilor,
- 7) gestionarea necorespunzătoare a pășunelor;
- 8) utilizarea necorespunzătoare a utilajelor grele în agricultură;
- 9) degradarea biologică a solului.

5. În consecință poate duce la:

- 1) pierderea materiei organice;
- 2) degradarea structurii solului;
- 3) compactarea suprafeței solului;
- 4) infiltrarea redusă a apei, pierderea de sol la suprafață;
- 5) îndepărtarea substanțelor nutritive;
- 6) scăderea productivității solului,
- 7) pierderea conținutului de carbon organic din sol.

Reducerea materiei organice în sol este cauzată de prezența în cantități reduse a organismelor în descompunere sau de un ritm accelerat de descompunere ca urmare a modificării factorilor naturali sau antropogeni.

Materia organică din sol reprezintă o sursă de hrană pentru fauna din sol și contribuie la biodiversitatea solului, aceasta este principalul responsabil pentru fertilitatea solului iar carbonul organic din sol susține structura acestuia, îmbunătățind mediul fizic pentru pătrunderea rădăcinilor în sol.

Pierderea conținutului de carbon organic din sol poate limita capacitatea solului de a asigura substanțele nutritive pentru producția durabilă de plante, ceea ce duce la scăderea producției și poate afecta securitatea alimentară și poate duce chiar și la deșertificare.

Scăderea calității solurilor ca consecință a eroziunii acestuia, duce la scăderea productivității culturilor agricole și a eficienței producției agricole

Conform datelor instituțiilor științifice din domeniul solului starea actuală a învelișului de sol este nesatisfăcătoare pe circa 50 % din terenurile agricole și circa 10 la sută critică din aceste considerente protecția, ameliorarea și utilizarea durabilă a solurilor devine unul din principalele obiective strategice în politica statului.

Degradarea terenurilor agricole de calitate superioară aduce prejudicii enorme domeniului agricol. Astfel, Republica Moldova este parte a Convenției deșertificării (Neutralității Degradării Terenurilor (LDN) și are misiunea de a întreprinde acțiuni concrete în acest scop.

6. Cele mai avansate forme de degradare a solurilor sunt:

Solurile cu eroziune în adâncime (ravene)

Cea mai avansată formă de degradare sunt solurile cu eroziune în adâncime este prin ravene. Acestea pun dificultăți severe la efectuarea lucrărilor agricole, dezmembrează suprafața terenurilor, iar în unele cazuri pot afecta obiective economice, căi de comunicație și localități. O metodă efectivă de combatere a eroziunii de adâncime este împădurirea și aplicarea unor măsuri hidrotehnice simple.

În perioada anilor 1911 - 1965 suprafața ravenelor a crescut de la 14434 ha până la 24230 ha. După anul 1965 o parte din terenurile afectate de ravene au fost excluse din circuitul agricol și trecute în fondul silvic, iar pe unele suprafețe s-au efectuat lucrări de nivelare. Aceasta a condus la reducerea bruscă a suprafeței ravenelor pe terenurile agricole până la 8800 ha pe întreg teritoriul republicii.

Stoparea lucrărilor de lichidare a ravenelor și gospodărirea nerațională în agricultură a condus în ultimii ani la creșterea numărului și suprafeței ravenelor.

Prejudiciul cauzat de eroziunea în adâncime constituie anual circa 3,475 miliarde lei.

Datele prezentate în Tabelul nr. 2 din teren indică suprafețele de terenuri agricole cu eroziune în adâncime care sunt în prezent stringent de stabilizat.

Tabelul nr. 2

TOTAL pe RM, ha	Suprafața terenurilor agricole cu eroziune în adâncime (ravene), ha			
	Arabil	Plantații multianuale	Pășuni	Fînețe
1812,35	226,41	95,22	1456,12	34,6

Sursa: Direcțiile raionale, municipale Agricultură și Alimentație, UTA Găgăuzia

Soluri afectate de alunecări active, prăbușiri și surpări

Caracteristica principală a alunecărilor pe teren o constituie desprinderea unor mase de sol de diferite volume și la diferite adâncimi și alunecarea lor spre locuri mai joase, însoțită de deteriorarea completă sau parțială a învelișului de sol, ceea ce conduce la pierderi de terenuri agricole, distrugerea localităților, drumurilor și altor obiecte de menire socială.

Factorii cauzați ai declanșării alunecărilor pot fi naturali (gravitația, constituția litologică și modul de stratificare a rocilor, apele freatice, cutremurile de pământ etc) și artificiali (defrișarea și despădurirea nejustificată, amplasarea insuficient studiată a unor obiecte economice și hidrotehnice, trasarea versanților etc.).

Se atestă o creștere anuală a suprafețelor alunecărilor deteriorate în anul 1970 – 21,2 mii ha, iar în anul 2020 – 90,0 mii ha.

Pe teritoriul Republicii Moldova suprafața alunecărilor de teren cu înveliș de sol, deteriorate constituie 24,6 mii ha. Prejudiciul cauzat constituie 11,396 mlrd mln lei.

Suprafața totală a alunecărilor active și celor stabilizate constituie 133 222 ha. Cea mai simplă și eficientă soluție este împădurirea terenurilor.

7. Realizarea lucrărilor pentru combaterea eroziunii se efectuează numai în baza proiectelor elaborate pentru întreg bazinul de recepție cu efectuarea următoarelor lucrări:

1) Cercetarea preventivă pedologică și hidrologică a terenului bazinului de recepție pentru aprecierea corectă în realizarea proiectului a necesarului de lucrări, volumul și costul acestora;

2) Proiectarea și realizarea organizării hidrologice a terenurilor bazinului - rețelei de canale pentru evacuarea inofensivă a surplusului de apă pluvială de pe versanți, minimului necesar de obiecte și lucrări hidrotehnice, cuplului de măsuri agrotehnice, agrochimice și fitotehnice de combatere a eroziunii;

În tabelul nr. 3 sunt indicate datele ce țin de stabilizarea suprafețele de terenuri agricole cu soluri afectate de alunecări active, prăbușiri și surpări.

Tabelul nr. 3

TOTAL pe RM, ha	Suprafața terenurilor agricole cu soluri afectate de alunecări active, prăbușiri și surpări, ha			
	Arabil	Plantații multianuale	Pășuni	Fînețe
5977,8152	299,38	462,92	5213,74	1,7752

Sursa: Direcțiile raionale, municipale Agricultură și Alimentație, UTA Găgăuzia

Soluri cu exces permanent de umiditate

8. Formarea și evoluția solurilor nealuviale cu exces de umiditate este condiționată de stagnarea îndelungată a apelor pluviale, apariția la suprafață a izvoarelor de coastă sau a apelor pedofreatice.

Excesul de umiditate, atât natural cât și antropic, apare atunci când umiditatea depășește capacitatea pentru apă în câmp. Aplicarea măsurilor agrotehnice pe un sol arat cu exces de umiditate este foarte dificilă.

Ca rezultat al irigației intensive sau nerespectării tehnologiei de irigare apare excesul de umiditate și transformarea cernoziomurilor în mocirle.

Din cauza nerespectării tehnologiilor agrotehnice și distrugerii sistemelor hidrotehnice existente de desecare în ultimii ani în republică se manifestă pe larg procesele excesului secundar de umiditate.

Suprafața solurilor hidromorfe nealuviale, cu excepția solonceacurilor și solonețurilor, constituie 42 mii ha, inclusiv lăcoviști cu exces relativ slab de umiditate – 14,5 mii ha, lăcoviști mlăștinoase și soluri mlăștinoase cu exces practic permanent de umiditate – 27,2 mii ha.

Nivelul mediu ponderat de degradare a solurilor arabile cu exces de umiditate, exprimat prin reducerea productivității acestora constituie în vîlcele – 40 %, pe versanți – 80 %, total – 68%.

În rezultat, duce la scăderea recoltei și un prejudiciu de aproximativ 2000 lei/ha (circa 26,0 mln lei pe întreaga suprafață afectată).

9. Suprafața solurilor cu exces de umiditate constituie circa 193179 ha. Pentru ameliorarea acestora sunt necesare efectuarea lucrări de desecare a solurilor prin canale deschise, menținerea apelor freatice sub nivelul critic prin aplicarea

drenajului subteran și drenarea-desecarea terenurilor cu exces de apă combinat (pluvial și freatic).

În Tabelul nr. 4 se prezintă date din teritoriu ce țin de necesitatea ameliorării suprafețelor terenurilor agricole cu soluri cu exces permanent de umeditate, pentru perioada implementării Programului.

Tabelul nr. 4

TOTAL pe RM, ha	Suprafața terenurilor agricole cu exces permanent de umeditate, ha			
	Arabil	Plantații multianuale	Pășuni	Fînețe
6693,01	1766,95	105,44	4798,72	21,9

Sursa: Direcțiile raionale, municipale Agricultură și Alimentație, UTA Găgăuzia

Soluri solonețizate și salinizate

10. Salinizarea reprezintă acumularea în sol a sărurilor solubile în apă. Sărurile se dizolvă și sunt transportate împreună cu apa, după evaporarea apei sărurile rămân în sol. Excesul de sodiu provoacă distrugerea structurii solului, care, din cauza lipsei de oxigen, nu poate întreține dezvoltarea plantelor și creșterea animalelor. Salinizarea crește impermeabilitatea straturilor de adâncime ale solului, ce face imposibilă utilizarea terenului pentru cultivare.

11. Factorii care duc la acumularea excesivă de săruri în sol pot fi naturali sau antropogeni, cum ar fi:

- 1) evenimente geologice, care pot crește concentrația de săruri din apele subterane;
- 2) apele care se revarsă din zone cu substraturi geologice care eliberează cantități mari de săruri;
- 3) irigarea cu ape cu un nivel ridicat de săruri;
- 4) utilizarea îngrășămintelor, în special în cazul unei agriculturi intensive;
- 5) contaminarea solurilor cu ape cu un nivel de săruri ridicate.

12. Salinitatea este unul dintre cele mai răspândite procese de degradare a solului. În Europa, cele mai multe soluri afectate de săruri sunt în Ungaria, România, Grecia și Italia. Salinizarea solului afectează aproximativ 1,3 milioane de hectare din Uniunea Europeană. Aceasta este privită ca o cauză principală a deșertificării și este o formă gravă de degradare a solului. Ținând cont de schimbările climatice și lipsa precipitațiilor din ultimii ani, problema salinizării în Europa se agravează.

Salinizarea reduce calitatea solului și acoperirea cu vegetație. Din cauza distrugerii structurii solului, solurile saline și sodice sunt erodate mai ușor de apă și de vînt. De asemenea, salinizarea provoacă efecte ale deșertificării, cum ar fi pierderea fertilității solului, distrugerea și compactarea structurii solului, precum și formarea unei cruste pe sol.

13. Productivitatea terenurilor, în funcție de gradul de solonețizare a solurilor, se micșorează în următoarea ordine: slab solonețizate de la suprafață – 20 %; moderat – 40 %; puternic – 60 %; foarte puternic – 70 %; solonețizate sub 30 cm: slab -10 %; moderat – 20 %; puternic – 40 %; foarte puternic – 60 %.

Din suprafața totală a solonețurilor și solurilor solonețizate circa 35 % - terenuri arabile și 65 % - pășuni. Prejudiciu cauzat de solonețizare se calculează

reieșind din productivitatea mediu ponderată a solurilor nesolonețizate, repartizate pe aceleași folosințe, ca și solurile solonețizate, care, în expresie bănească, constituie 1500 lei.

14. Productivitatea terenurilor pe întreaga suprafață de răspîndire a solurilor solonețizate scade cu circa 27 %, iar prejudiciu mediu la 1 ha în expresie bănească constituie circa 400 lei. Însă prejudiciul total pe întreaga suprafață constituie peste 43,0 mln lei.

Solurile solonețizate și solonețurile necesită o ameliorare chimică costisitoare, însoțită de construcții de drenaj în luncile râurilor.

15. În consecință practic este limitată capacitatea de producție a solului, ceea ce nu permite creșterea plantelor și poate afecta securitatea alimentară.

În anii 1990, producția vegetală se forma exclusiv din rezervele solului, ceea ce ducea la sporirea fertilității solului. Este necesar de aplicarea îngrășămintelor și în primul rând a celor organice locale produse din diverse deșeuri, precum și celor verzi ceea ce va duce la sporirea fertilității solurilor și lichidarea deșeurilor organice ca surse de poluare a mediului.

16. Optimizarea regimurilor nutritive stabilește o bază strict cantitativă la aplicarea îngrășămintelor organo-minerale și reduce la minimum riscul poluării mediului ambiant cu nutrienți proveniți din fertilizanți. Aplicarea îngrășămintelor se face în baza optimizării nivelurilor nutritive ale solului și în strictă concordanță cu necesarul plantelor în elemente nutritive.

O majorare a recoltei se poate de obținut doar din contul sporirii fertilității efective a solului prin aplicarea îngrășămintelor minerale și organice în norme care să acopere exportul cu producția vegetală.

17. Aceste soluri ocupă o suprafață de 149 504 ha. În acest scop este necesar elaborarea și implementarea proiectelor de ameliorare (amendare) a solonețurilor și elaborarea proiectelor complexe de drenare-desecare și amendare a solurilor salinizate-alcalizate.

Conform datelor prezentate din teritoriu pe perioada implementării programului se propune de ameliorat suprafața terenurilor agricole cu soluri solonețizate și salinizate conform datelor prezentate în Tabelul nr. 5.

Tabelul nr. 5.

TOTAL, ha	Suprafața terenurilor agricole cu soluri solonețizate și salinizate, ha			
	Arabil	Plantații multianuale	Pășuni	Fînețe
8126,93	2384,65	138,31	5603,97	

Sursa: Direcțiile raionale, municipale Agricultură și Alimentație, UTA Găgăuzia

Soluri și biocenoze afectate și distruse (degradate biologice)

18. Exploatarea intensivă a terenurilor arabile, în asociere cu manifestarea largă a proceselor de degradare fizică și chimică, au condus la degradarea biologică a solurilor, s-au intensificat procesele microbiologice, ce contribuie la mineralizarea humusului, a scăzut de 4-10 ori gradul de activitate al saprofagilor, s-a micșorat de 1,7 – 3,3 ori coeficientul de acumulare a humusului, a crescut numărul de specii biotice toxice. Schimbările menționate conduc la dehumificare, distrugerea structurii, reducerea capacității de autopurificare a solurilor.

Degradarea biotei în solurile erodate este cea mai periculoasă. Pierderile cantitative în solurile slab, moderat și puternic erodate constituie respectiv 20-30 %, 30 - 60 % și peste 60 %, comparativ cu solurile neerodate și variază de la 1,1 până la 7,8 t/ha.

19. Restabilirea componenței și funcțiilor nevertebratelor și microorganismelor este necesară pentru rezolvarea problemei conservării și sporirii fertilității solurilor.

Conform datelor prezentate din teritoriu pe perioada implementării programului se propune de ameliorat suprafața terenurilor agricole cu soluri și biocenoze afectate și distruse (degradate biologic) în Tabelul nr. 6.

Tabelul nr. 6

TOTAL, ha	Suprafața terenurilor agricole cu soluri și biocenoze afectate și distruse (degradate biologic), ha			
	Arabil	Plantații multianuale	Pășuni	Fînețe
880	291	180	409,0	-

Sursa: Direcțiile raionale, municipale Agricultură și Alimentație, UTA Găgăuzia

Soluri distruse prin lucrări de excavație (cariere)

20. Distrugerea învelișului de sol prin lucrări de excavare se produce în procesul exploatării carierilor.

În Moldova până în anul 1990 lucrările de exploatare a carierilor se efectuau fără elaborarea proiectelor de recultivare a terenurilor distruse.

21. În rezultat, în prezent sunt înregistrate 5,0 mii ha de terenuri cu înveliș de sol distrus prin excavare.

Costul aproximativ a 5,0 ha de terenuri (cu notă de bonitate de cca 50 de puncte) distruse prin excavare, este de 2,216 mlrd mln lei.

În tabelul nr. 7 sunt prezentate din teritoriu date despre suprafața terenurilor agricole cu soluri ocupate cu halde miniere, deșeuri industriale și/sau menajere.

Tabelul nr. 7

Total, ha	Suprafața terenurilor agricole cu soluri ocupate cu halde miniere, deșeuri industriale și/sau menajere, ha			
	Arabil	Plantații multianuale	Pășuni	Fînețe
402,09	97,09	2,2	297,69	5,1185

Sursa: Direcțiile raionale, municipale Agricultură și Alimentație, UTA Găgăuzia

Soluri colmatate cu depozite de pedolit slab humifere

22. Eroziunea prin apă provoacă spălarea pedolitului de pe versanți și acumularea lui ca rezultat al proceselor diluviale și pluviale pe glaeisurile versanților și în depresiuni (vîlcele, văgăuni, văi).

În pedolit pe aceste elemente de relief se formează soluri cumulice (deluviale) izohumice profund.

Intensificarea bruscă a proceselor de eroziune pe versanții a provocat colmatarea solurilor cumulice izohumice cu un strat de diversă grosime de depozite deluviale sau proluviale de pedolit slab humifer, fapt ce a generat degradarea și

reducerea capacității lor productive. Suprafața solurilor colmatate cu depozite de pedolit slab humifere este de cca 119,0 mii ha.

23. Fertilitatea solurilor pe această suprafață a scăzut în medie cu 10 %, cauzând pierderi de circa 23,8 mln lei pe întreaga suprafață afectată.

În tabelul nr. 5 se indică datele prezentate din teritoriu ce țin de suprafața terenurilor agricole cu soluri colmatate cu depozite de pedolit slab humifere

Tabelul nr. 8

Total:	Suprafața terenurilor agricole cu soluri colmatate cu depozite de pedolit slab humifere, ha			
	Arabil	Plantații multianuale	Pășuni	Fînețe
802,1	105	54,1	643	-

Sursa: Direcțiile raionale, municipale Agricultură și Alimentație, UTA Găgăuzia

Soluri compactate

24. Vertisolurile (13,6 mii ha) și solurile vertice sau compacte ocupă circa 60,0 mii ha și se caracterizează prin însușiri fizice nefavorabile: textură fină cu conținut înalt de argilă ($> 3,5\%$), compactare puternică, densitate aparentă mare, hidrostabilitate structurală mică, permiabilitate foarte mică, variație mare de volum (gonflare și contracție) prin îmbibare cu apă și prin uscare.

25. Sub aspectul rezistenței la arat sunt soluri foarte grele și extrem de grele. Datorită proprietăților nefavorabile au o fertilitate scăzută între 10 și 40 % comparativ cu alte soluri.

25. Pierderile anuale de recoltă cauzate de compactitatea primară, exprimate în lei, sunt de 24,0 mln lei pe întreaga suprafață afectată de acest proces.

Tabelul nr. 9 indică date din teritoriu privind suprafața terenurilor agricole cu soluri compactate.

Tabelul nr. 9

Total:	Suprafața terenurilor agricole cu soluri compactate, ha			
	Arabil	Plantații multianuale	Pășuni	Fînețe
	1524,5	0,43	1516	

Sursa: Direcțiile raionale, municipale Agricultură și Alimentație, UTA Găgăuzia

Soluri desfundate

26. În procesul fondării plantațiilor industriale de vii și livezi au fost desfundate (arate adînc), la adîncimea de 50-60 cm circa 546,0 mii ha.

27. Ca rezultat al desfundării s-a dereglat rînduirea naturală a orizonturilor genetice și s-au scos la suprafața terestră orizonturile subiacente slab humificate cu conținut sporit de carbonați care în rezultat a dus la degradarea fertilității stratului supriacent (0-30 cm) al solurilor desfundate, proces extrem de pronunțat în cazul desfundării solurilor moderat și puternic erodate.

În anul 1965 erau soluri desfundate circa 377 mii ha acestea ajungând în anii 1990 pînă la 580 mii ha. Utilizarea solurilor disfundate pentru culturi de cîmp a evidențiat o scădere esențială a capacității lor productive.

Tabelul nr. 10 indică datele prezentate din teritoriu cu privire la suprafața terenurilor agricole cu soluri desfundate.

Tabelul nr. 10

Total, ha	Suprafața terenurilor agricole cu soluri desfundate, ha			
	Arabil	Plantații multianuale	Pășuni	Fînețe
87,92	48,8	2,46	36,66	-

Sursa: Direcțiile raionale, municipale Agricultură și Alimentație, UTA Găgăuzia

28. Pentru a asigura implementarea cu succes a măsurilor stabilite în Program este necesar de specialiști în domeniul agropedologiei. Asigurarea cu cadre (pedologi, agronomi etc.) a sectorului agricol va sigura executarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare, protecție, ameliorare și utilizare durabilă a solurilor, științific argumentată, ceea va conduce la păstrarea pe termen lung a fertilității solului.

Este necesar instruirea deținătorilor de terenuri agricole cu privire la măsurile de îmbunătățiri funciare, protecția și sporirea fertilității solurilor, ce va sprijini agricultorii în vederea îmbunătățirii exploatațiilor lor, protejarea, conservarea și îmbunătățirea resurselor de sol.

Indicii de pregătire a specialiștilor de ramură și formarea formatorilor sunt prezentați în Tabelul nr. 11.

Tabelul nr. 11

TOTAL pe RM	66
Pregătirea specialiști lor de ramură	30
Formarea formatorilor	36

29. În scopul protecției solului, și evitării deteriorării habitatelor și gestionării eficiente a apei este necesar de terasarea terenului agricol ce va contribui direct la prevenirea eroziunii solului, iar rotația culturilor agricole va ajuta la conservarea materiei organice în sol.

30. Păstrarea caracteristicilor peisajului, constituirea de zone tampon de-a lungul cursurilor de apă sau evitarea apariției vegetației nedorite pot ajuta la controlarea eroziunii hidrice ce va contribui la biodiversitatea solului. Astfel, păstrarea terenului ca pășune va duce la conservarea materiilor organice din sol.

31. În rezultat, pentru a avea efecte pozitive asupra solului este necesar de:

1) a proteja solul împotriva acțiunii mecanice a apei și a vîntului (categorie care cuprinde complexul de lucrări de prevenire și combatere (control) a eroziunii solului);

2) a reface (a completa) deficitul de umiditate, conținutul de substanțe organice în sol (categorie care cuprinde irigațiile);

3) a preveni sau a elimina excesul de apă din sol, de la suprafața acestuia (categorie în care se încadrează desecarea și drenajul);

4) a restabili solurile (categorie în care se încadrează lucrările de construcție și exploatare a obiectelor hidrotehnice, lucrările de decopertare selectivă și de copertare a terenurilor deteriorate sau degradate, lucrările de ameliorare a solurilor alcalice și saline);

5) practici de conservare și lucrare a solului;

6) culturi de vegetație de acoperire a solului în timpul iernii;

7) amenajări și menținerea zonelor-tampon cultivate cu iarbă;

8) construirea/reconstrucția structurilor de reținere a solului (terasele sau ziduri), pe terenurile agricole irigate ale câmpurilor în pantă;

9) utilizarea materiilor organice exogene în culturile arabile (gunoiul de grajd natural;

10) conversia către agricultura ecologică;

11) rotația culturilor și sporirea efectivului de animale ceea ce va avea efecte pozitive asupra solului.

32. În ultimii anii a crescut frecvența secetelor puternice și foarte puternice, consecința căror este reducerea substanțială a producției agricole.

Teritoriul Republicii Moldova se încadrează în zona cu umiditate redusă. În cea mai mare parte clima este semiaridă, indicele de ariditate fiind cuprins între 0,4 - 0,5.

Seceta care persistă în urma schimbărilor climaterice afectează producția agricolă și, implicit, securitatea alimentară a țării.

Irigația este principala măsură eficientă de optimizare a regimului de umiditate a solului în perioada de vegetație a plantelor. Optimizarea regimului de umiditate a solurilor prin aplicarea irigației reprezintă o necesitate în obținerea recoltelor mari și stabile a plantelor de cultură.

33. În rezultat, este necesar restabilirea sistemelor de irigații/desecare și efectuarea cercetărilor pedologice în vederea aprecierii stării de calitate a solurilor irigate și instituirea monitoringului pedoirigațional.

Din cele 291,0 mii ha, irigate în 1990, în prezent pot fi asigurate cu irigare circa 40,0 mii ha.

În anii 1989 se irigau circa 244,0 mii ha, iar în ultimii ani suprafața s-a redus drastic, astfel în prezent se irigă circa 4,0 – 6,0 mii ha (suprafața fizică).

34. Pe perioada implementării Programului se planifică indicii privind reabilitarea sistemele de irigare prezentați în Tabelul nr. 12.

Tabelul nr. 12

TOTAL pe RM, ha	Indicii privind reabilitarea sistemele de irigare
Suprafața, ha	40 000

Sursa: Agenția „Apele Moldovei”

35. Problemele hidroameliorative ridicate de relief variat, de conditii hidrografice, hidrologice, hidrogeologice si pedologice foarte diferite de la un loc la altul se pot rezolva prin lucrari de desecari - drenaje si combatere a eroziunii solului.

Astfel de probleme se datoreaza unor conditii locale ca: inundatii, exces de apa (periodic sau permanent), secete frecvente, saraturarea solurilor etc.

Desecarea se realizeaza prin construirea sistemelor de desecare al caror rol este regularizarea debitului si nivelurilor de apa ce se evacueaza si normalizarea functionarii canalelor sistemului.

În rezultatul elaborării analizei diagnostice a stării tehnice a infrastructurii de desecare din Republica Moldova se constată că majoritatea elementelor ale acestei infrastructuri (stațiile de pompare, rețelele de aducție a apei, rețelele electrice etc.) se află în stare nefuncțională.

36. În rezultat, reieșind din starea tehnică a sistemelor de desecare în prezent este necesar reabilitarea sistemelor de desecare existente care în rezultat va asigura protejarea terenurilor agricole de inundații.

Pe perioada implementării Programului se planifică indicii privind reabilitarea sistemele de desecare prezentați în Tabelul nr. 13.

Tabelul nr. 13

TOTAL pe RM, ha	Indicii privind reabilitarea sistemele de desecare
Suprafața, ha	6862

Sursa: Agenția „Apele Moldovei”

37. Pentru buna funcționare a sistemelor de irigare și desecare sunt necesare efectuarea lucrărilor de curățare a canalelor de irigare și desecare.

Indicii planificați privind curățarea canalelor de irigații și desecare pe perioada implementării Programului se prezintă în Tabelul nr. 14.

Tabelul nr. 14

TOTAL pe RM, km	Indicii privind curățarea canalelor de irigare și desecare
Suprafața, ha	112

Sursa: Agenția „Apele Moldovei”

Capitolul III. Obiectivele generale și specifice

38. La baza stabilirii Obiectivelor generale au stat concluziile evaluării Prgramului de conservare și sporire a fertilității solului pentru anii 2011-2020, și au fost identificate cele mai importante probleme din domeniu.

Obiectivele subdomeniului de activitate a Programului derivă din Obiectivul general nr. 2 Asigurarea gestionării durabile a resurselor naturale în agricultură, stabilit în Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 409/2014.

39. Programul are drept scop implementarea următoarelor obiective generale:

Obiectivul nr. 1. Racordarea sistemului de cercetare și învățământ la prioritățile domeniului.

40. Instituțiile de cercetări și învățământ vor asigura restructurarea organizațională și a programelor sistemului de învățământ agricol, elaborarea de programe de instruire a deținătorilor de terenuri agricole privind măsurile de îmbunătățiri funciare, protecția și sporirea fertilității solurilor, procedee și tehnologii performante, instrucțiuni metodice, recomandări, norme și reglementări tehnice pentru utilizarea și elaborarea proiectelor lucrărilor de ameliorare a solurilor degradate.

O atenție deosebită va fi acordată acțiunilor ce țin de formarea formatorilor și instruirea și reciclarea specialiștilor în agricultură inclusive și informarea populației.

Obiectivul nr. 2. Aplicarea măsurilor pentru prevenirea și combaterea eroziunii solului.

41. În acest sens, vor fi extinse lucrările de îmbunătățiri funciare, protecție, conservare și sporire a fertilității solurilor în scopul minimalizării proceselor de eroziune de suprafață și adâncime, stabilizării alunecărilor de teren și ravenelor.

Obiectiv specific. Eroziunea de suprafață

42. Se prevede efectuarea măsurilor de protecție antierozională prin înființarea învelișurilor de ierburi (vii, livezi), reabilitarea învelișurilor de ierburi (pășuni), împădurirea terenurilor agricole supuse alunecărilor de teren.

Obiectiv specific. Eroziunea de adâncime

43. Aplicarea măsurilor hidrotehnice și fitoameliorative pe terenurile afectate de ravene prin efectuarea amenajărilor antierozionale hidrotehnice și fitoameliorative.

Obiectiv specific. Eroziunea eoliană (deflația)

44. Efectuarea lucrărilor de înființare/reabilitare a fișiilor forestiere de protecție, prin crearea fișiilor forestiere paravânt, plantațiilor agrosilvice, fișiilor riverane de protecție a apelor și fișiilor forestiere în ravene și vâlcele.

Obiectiv nr. 3 Aplicarea măsurilor de ameliorare a solurilor

45. Acest obiectiv va fi asigurat prin implementarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare, în scopul aplicării practicilor agricole prietenoase mediului care vor permite obținerea recoltelor scontate, ameliorarea solurilor sarurate (alcalice), curățarea canalelor de irigații și desecare și reabilitării sistemelor de irigare și desecare.

Obiectiv specific: Măsuri de ameliorare chimică

46. Aplicarea măsurilor pedoameliorative prin efectuarea lucrărilor de ameliorare a solurilor sărurate.

Obiectiv specific: Măsuri de ameliorare hidrică (amenajări de irigare, drenare/desecare)

47. Reabilitarea sistemelor de irigare și desecare, curățarea canalelor de irigații și desecare pentru irigarea solurilor în scopul combaterii secetei pedologice și obținerii recoltelor mari a plantelor de cultură.

Obiectivul nr. 4 Aplicarea măsurilor de conservare și sporire a fertilității solurilor

48. Obiectivul dat va fi asigurat prin implementarea practicilor agricole prietenoase mediului ce vor permite obținerea recoltelor scontate. Realizarea prezentului obiectiv se va efectua prin aplicarea metodelor de sporire a fertilității solurilor (sistemul de lucrări pentru conservarea solului, asolamente, structura rațională a suprafețelor culturilor agricole, fertilizarea complexă cu îngrășăminte organice și minerale, implementarea amenajărilor hidroameliorative etc.).

49. Ca urmare a realizării primei etape a Programului (anii 2021-2023) vor fi obținute următoarele rezultate:

- 1) Reabilitarea învelișurilor de ierburi, ameliorarea pășunilor, reabilitarea terenurilor degradate, fișii de filtrare, decontaminarea terenurilor poluate, terase înierbate, pe o suprafață de 150 ha;
- 2) Împădurirea suprafețelor supuse alunecărilor de teren pe o suprafață 200 ha;
- 3) Amenajări antierozionale hidrotehnice și fitoameliorative pe o suprafață 700 ha;
- 4) Înființarea/reabilitarea fișiilor forestiere de protecție paravînt pe o suprafață totală de 70/25 ha;
- 5) Crearea plantațiilor agrosilvice pe o suprafață de 30 ha;
- 6) Înființarea/reabilitarea gardurilor vii sau paravânturi pe o suprafață totală de 10/5 ha;
- 7) Crearea fișiilor riverane de protecție a apelor pe o suprafață de 30 (ha);
- 8) Crearea fișiilor forestiere în ravene și vîlcele 20 ha;
- 9) Amendarea solurilor pe o suprafață de 300 ha;
- 10) Curățarea a 112 km canale de irigare și desecare;
- 11) Majorarea suprafețelor irigate (ha);
- 12) Efectuarea măsurilor de protecție a solului în cadrul practicilor agricole pe o suprafață de 3800 ha terenuri agricole.

Capitolul V. Impact

49. Impactul scontat presupune realizarea obiectivelor generale a Programului după cum urmează:

- 1) elaborarea și implementarea proiectelor de organizare și amenajare antierozională;
- 2) stabilizarea terenurilor deteriorate de alunecări și ravene;

- 3) ameliorarea solurilor sărăturate;
- 4) irigația solurilor pentru combaterea secetei pedologice și efectuarea monitoringului solurilor irigate;
- 5) împădurirea suprafețelor supuse alunecărilor de teren;
- 6) înființarea/reabilitarea fișiiilor forestiere de protecție paravânt;
- 7) crearea plantațiilor agrosilvice;
- 8) înființarea/reabilitarea gardurilor vii sau paravânturi;
- 9) crearea fișiiilor riverane de protecție a apelor;
- 10) crearea fișiiilor forestiere în ravene și vâlcele;
- 11) curățarea canalelor de irigare și desecare.

Capitolul VI Costuri

50. Implementarea prezentului Program va sigura realizarea măsurilor de stopare a degradării și de sporire a fertilității solurilor și va avea un impact pozitiv asupra asigurării securității alimentare a țării.

51. Costurile financiare, precum și necesarul de resurse externe sînt reflectate în planurile de acțiuni pentru implementarea prezentului Program. Sumele prevăzute pentru fiecare obiectiv vor fi corelate cu prevederile Cadrului bugetar pe termen mediu pentru perioada corespunzătoare și legea bugetului de stat pe anul respectiv.

52. La planificarea bugetară, o atenție deosebită se va atrage asistenței externe, în contextul căreia se vor lua în calcul eventualele proiecte și programe, care vor putea fi realizate în domeniul îmbunătățirilor funciare, protecție, conservare și sporire a fertilității solurilor, în special cele ce implică o cotă de cofinanțare, pe care deținătorii de terenuri urmează să o asigure în cadrul acestora.

53. Costrurile de implementare a programului (pe perioada de 3 ani) sunt redată în tabelul nr. 15.

Tabela nr. 15

Nr.	Denumirea Obiectivului	Mijloacele financiare planificate, mln. lei		
		TOTAL:	Inclusiv	
			Buget de stat	Surse externe
1.	Obiectiv nr. 1 Racordarea sistemului de cercetare și învățămînt la prioritățile domeniului			
2.	Obiectiv nr. 2 Aplicarea măsurilor pentru prevenirea și combaterea eroziunii solului	38538,24	38538,24	
3.	Obiectiv nr. 3 Aplicarea măsurilor de ameliorare a	3008300,0	1800,0	3006500

	solurilor			
4.	Obiectivul nr. 4 Aplicarea măsurilor de conservare și sporire a fertilității solurilor	7020	7020	
	TOTAL Program:	3053858,24	47358,24	3006500

Capitolul VI Riscuri de implementare și măsuri de diminuare sau înlăturare a acestora

54. Principalele riscuri privind implementarea măsurilor stabilite în Program sînt:

1) provocările cu impact negativ asupra situației sociale, politice și economice a țării, care pot cauza nerealizarea măsurilor stabilite – se va monitoriza permanent și vor fi revizuite măsurile și identificate soluțiile de alternativă;

2) lipsa specialiștilor în domeniu – va fi monitorizată permanent situația, pregătit personalul autorităților publice centrale responsabile de implementarea politicilor în domeniu;

3) neîndeplinirea acțiunilor din Plan și/sau nerespectarea termenelor – va fi monitorizată evoluția situației, identificate și evaluate motivele, efectuate măsuri de repunere în grafic a activităților și de înlăturare a consecințelor negative;

4) întârzierea finanțărilor – va fi monitorizată permanent situația, revizuite măsurile și identificate soluțiile financiare de alternative, pregătit personalul autorităților publice centrale responsabile de implementarea politicilor în domeniu în scopul accesării finanțărilor externe.

5) grad scăzut de aplicare a proiectelor de îmbunătățiri funciare, protecție, conservare și sporire a fertilității solurilor - va fi monitorizată evoluția situației, identificate și evaluate motivele, instruiți reprezentanții autorităților publice locale, deținătorii de terenuri agricole pentru a aplica proiecte conform măsurilor stabilite în Program.

55. Autoritățile publice centrale responsabile de implementarea politicilor în domeniu vor asigura gestionarea riscurilor proprii privind realizarea prezentului Program și a Planului de implementare a acesteia. Acestea va informa Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului despre riscurile care pot crea impedimente în atingerea obiectivelor stabilite.

Capitolul VII Autorități/instituții responsabile de implementare

56. Următoarele instituții elaborează, implementează și sunt implicate în activități de îmbunătățiri funciare, protecție, conservare și sporire a fertilității solurilor:

Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului este responsabil de elaborarea politicilor în domeniul îmbunătățiri funciare.

Agencia Relații Funciare și Cadastru este responsabil de elaborarea/implementarea și realizarea măsurilor de stopare a degradării și de sporire a fertilității solurilor.

Î.S. „Institutul de Proiectări pentru Organizarea Teritoriului” - responsabil de elaborarea proiectelor pentru organizarea teritoriului și crearea sistemului informațional al calității solurilor și actualizarea permanentă a bazei de date.

57. Instituțiile din subordinea Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, ce asigură implementarea politicilor în domeniul îmbunătățiri funciare, protecție, conservare și sporire a fertilității solurilor:

Agencia de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA) - în conformitate cu măsurile cu privire la modul de repartizare a mijloacelor Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural, stimulează investiții pentru consolidarea terenurilor agricole, procurarea echipamentului de irigare, compensarea cheltuielilor la irigare, procurarea echipamentului no-till și mini-till și oferă suport financiar pentru subvenționare în domeniul îmbunătățiri funciare, protecție, conservare și sporire a fertilității solurilor.

Agencia „Moldsilva” - promovează și implementează politicile în domeniile silviculturii și cinegeticii, racordate la tendințele internaționale de dezvoltare socioeconomică, dezvoltare durabilă a sectoarelor forestier și cinegetic, protecția, conservarea pădurilor și faunei, precum și menținerea și conservarea biodiversității pe întreg teritoriul țării și asigură efectuarea lucrărilor de împădurire a terenurilor degradate, reabilitarea/construcția fișiiilor forestiere de protecție a terenurilor agricole.

Agencia „Apele Moldovei” – promovează și implementează politicile în domeniul gospodăririi resurselor de apă și hidroameliorației.

Unitatea consolidată pentru implementarea Programelor Fondului Internațional pentru Dezvoltare Agricolă (IFAD) - este în proces de implementare a două proiecte: Programul Rural de Reziliență Economico - Climatică Incluzivă (PRRECI) și Proiectul de Reziliență Rurală (PRR) prin care sunt implementate măsuri prin alocarea granturilor competitive și acordarea asistenței tehnice pentru consolidarea capacităților și conștientizare în special, a producătorilor agricoli, în vederea combaterii degradării terenurilor și finanțarea măsurilor de adaptare a sistemelor de producție agricolă la schimbările climatice.

Acordă granturi competitive pentru producătorii agricoli și autoritățile publice locale cu scopul promovării implementării sistemului conservativ de lucrare a solului (agricultura conservativă) și a agriculturii ecologice, pentru reabilitarea și înființarea fișiiilor forestiere de protecție/silvo-pomicole, pentru înființarea/reabilitarea învelișurilor de ierburi.

Proiectul Livada Moldovei - acordă împrumut băncilor comerciale participante conform liniei de creditare oferită de către Banca Europeană de Investiții (BEI) Guvernului R. Moldova. Creditele sunt destinate investițiilor în

sectorul horticola și acordă asistență oferită sub formă de suport și consultanță în elaborarea proiectelor investiționale și suport tehnologic gratuit pentru instalarea sistemelor de irigare.

Universitatea Agrară de Stat din Moldova - responsabilă de formarea, instruirea și reciclarea specialiștilor din agricultură și mediatizarea informației ce ține de activitățile de îmbunătățiri funciare, protecție, conservare și sporire a fertilității solurilor.

Universitatea de Stat din Moldova - responsabilă de formarea, instruirea specialiștilor în pedologie.

I.P. „Institutul de Pedologie, Agrochimie și Protecția Solului „N. DIMO” - realizează activitățile de cercetare, inovare și transfer tehnologic la profilul de cercetare ce ține protecția și sporirea fertilității solurilor.

Capitolul VII Proceduri de raportare

58. Implementarea prezentului Program se va realiza în două etape:

- 1) etapa I – anii 2021-2023;
- 2) etapa a II-a – anii 2024-2025.

59. În scopul implementării prezentului Program a fost elaborat Planul de acțiuni pentru anii 2021-2023 (etapa I).

60. Planul de acțiuni pentru etapa a II-a va fi elaborat la sfârșitul anului 2023, pentru perioada anilor 2024-2025, ulterior va fi aprobat de Guvern. Acest plan va reprezenta o continuitate a realizării primei etape, astfel încât să asigure eliminarea tuturor problemelor abordate în conținutul prezentului Program.

61. Activitățile de monitorizare și evaluare privind implementarea prezentului Program și a planurilor de acțiuni vor fi realizate după cum urmează:

1) Rapoartele anuale și periodice, precum și raportul final privind evaluarea realizării prezentului Program vor fi elaborate de către Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, în baza informațiilor și datelor furnizate de către autoritățile/instituțiile publice competente, partenerii de implementare, societatea civilă etc., pentru a se analiza gradul de implementare a prevederilor Programului, în baza indicatorilor și a rezultatelor stabilite;

2) Rapoartele de monitorizare și cele de evaluare vor fi prezentate spre examinare și aprobare Comisiei instituite de către instituția de implementare și, ulterior, vor fi transmise Guvernului;

3) Rapoartele de monitorizare vor fi publice și vor fi disponibile pe pagina web www.madrm.gov.md;

4) Monitorizarea și coordonarea realizării prezentului Program la nivel național va fi efectuată de către Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului în comun cu instituțiile responsabile de implementarea proiectelor lucrărilor de îmbunătățiri funciare protecție, conservare și sporire a fertilității solurilor;

5) Monitorizarea se va efectua prin colectarea semestrială de date privind indicatorii specificați, ce va oferi informații pentru posibile ajustări și replanificări pe parcursul implementării pentru îmbunătățirea rezultatelor finale și perfecționării planurilor viitoare;

6) Evaluarea se realizează după expirarea termenului mediu (3 ani) de implementare a Planului de acțiuni pentru perioada (evaluarea intermediară) și documentului de politici publice (evaluarea finală) după finalizarea perioadei de realizare a prezentului Program, prin elaborarea unui raport de evaluare, în scopul prezentării unei imagini obiective în conformitate cu criteriile stabilite;

7) Evaluarea se va efectua de către o entitate independentă contractată sau de către partenerii de dezvoltare în conformitate cu procedurile stabilite și în baza rapoartelor de progres realizate în procesul de monitorizare;

8) Raportul privind analiza realizării obiectivelor, măsurilor stabilite și gradul de atingere a indicatorilor stabiliți în Planul de acțiuni privind implementarea Programului se va efectua anual, până la 1 februarie, de către Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului și se va prezenta Guvernului.

9) Autoritățile/instituțiile publice care sunt responsabile de raportare sunt indicate în Planul de implementare a Programului.